OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Aan: De Staatssecretaris van
Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid
De heer Eric van der Burg

Ons nummer: Z/26/043462
Datum: 30 september 2026
Betreft: Reactie op verzoek bericht en raad

Geachte staatssecretaris Van der Burg,

Zoals ik in mijn brief van 10 augustus jl. aan de Eilandsraad heb aangegeven heeft Bonaire op dit moment te maken met urgente maatschappelijke vraagstukken die vragen om een stabiel bestuur. In die brief heb ik ook mijn zorgen geuit over de huidige politieke situatie en de mogelijke gevolgen daarvan voor het openbaar bestuur en de huidige maatschappelijke vraagstukken.
Tegelijkertijd zie ik dat ondanks de huidige politiek situatie, het openbaar lichaam Bonaire nog steeds stappen neemt om de maatschappelijke opgaven waar het eiland voor staat aan te kunnen pakken. In deze brief informeer ik u over deze stappen.

De uitdagingen waar het openbaar lichaam Bonaire op dit moment voor staat, vergen niet alleen een stabiel bestuur, maar vraagt ook om versterking van uitvoeringskracht. De in uw brief opgenomen afspraken en projecten zijn slechts een deel van de vele ambities en thema's waar het openbaar lichaam Bonaire aan werkt. Het eiland is de laatste jaren enorm gegroeid en die groei blijft toenemen, terwijl de capaciteit van de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam Bonaire, maar ook van de overige overheidsdiensten op Bonaire, niet met deze groei meebeweegt. Daarnaast is er mede als gevolg van jarenlange achterblijvende investering en legislatieve terughoudendheid, een grote achterstand ontstaan op verschillende beleidsdomeinen. De groei van het eiland en de grote inhaalslag die nodig is betekent dat de ambtelijke organisatie soms fundamenteel anders moet gaan werken: meer integraal, slagvaardiger en op basis van meer specialistische kennis. Dit is een transitieproces, waar de nodige tijd en ruimte voor geboden moet worden. De opgave van het openbaar lichaam Bonaire overstijgt de verantwoordelijkheden van een reguliere gemeente in Europees Nederland. Het feit alleen al dat het openbaar Lichaam Bonaire met alle ministeries afzonderlijk moet omgaan, de

vele beleidsinitiatieven, wetgevingstrajecten en daarbij behorende bezoeken, legt een behoorlijk beslag op zowel het lokale bestuur als de ambtelijke organisatie. De veelheid aan prioriteiten die door lokaal en Rijksbestuur worden gesteld, zijn onmogelijk te realiseren, terwijl de organisatie zich in dit transitieproces bevindt. Het leveren van concrete resultaten en versterken van goed bestuur is daarom ook een kwestie van het beperken van de scope en koersvast handelen. Het versterken en bestendigen van de organisatie aansturing is van essentieel belang bij de realisatie van de nodige verbeteringen op het gebied van uitvoeringskracht.

Met betrekking tot mogelijke politieke inmenging in het werk van de ambtelijke organisatie wil ik benadrukken dat dit ongewenst is, omdat dit kan leiden tot taakvermenging, een onveilig gevoel en een ineffectief openbaar bestuur. Het bevorderen en waarborgen van eenheid van beleid conform artikel 64 van de WOLBES komt mede hierdoor ook onder druk te staan. Tegelijkertijd moeten we ons ervan bewust zijn dat het proces om dualisme volledig te integreren in de werkwijze van de organen van het openbaar bestuur continue investering vergt in alle betrokken bestuursorganen.

Het OLB investeert hierin ook actief, door onder meer het deelnemen aan trainingen die worden verzorgd door de bestuurlijke beroepsorganisaties in Nederland en het actualiseren van de huidige gedragscodes voor politieke ambtsdragers en ambtenaren. In aanloop naar de volgende verkiezingen zijn wij ook in gesprek met uw ministerie om huidige, maar ook toekomstige politieke ambtsdragers informatie en kennis aan te reiken om later goed geïnformeerde en voorbereide raadsleden en gedeputeerden te mogen verwelkomen. Het bewustwordingsproces is bij alle bestuursorganen ingezet maar ook de nodige investering in de weerbaarheid van de ambtelijke organisatie loopt.

Hieronder ga ik in op de specifieke vragen die door u zijn gesteld.

1. *Continuïteit van bestuur*

Welke concrete maatregelen neemt het bestuurscollege om tot aan de vorming van een nieuw bestuurscollege inhoudelijke voortgang op dossiers te waarborgen? Kunt u hierbij in het bijzonder ingaan op:

a. *Welke stappen het bestuurscollege zet voor de uitvoering van de afspraken uit het Bestuursakkoord Bonaire 2024–2027 en de bijbehorende Uitvoeringsagenda?*
   Op de meeste projecten worden concrete stappen genomen ter verwezenlijking van de doelstellingen. Zo zijn zowel Vishon 2050 als het Klimaatplan Bonaire door het bestuurscollege aangenomen en ter vaststelling naar de Eilandsraad

gestuurd. De Vishon 2050 is inmiddels aan de raad voorgelegd en is vooralsnog niet aangenomen.
Tegelijkertijd worden er op bepaalde dossiers vertragingen gesignaleerd die specifieke aandacht vereisen . Een van deze vertragingen zit in de uitvoering van de gap- analyse voor de ambtelijke organisatie. Dit is een noodzakelijke proces om inzichtelijk te maken hoe de gewenste ambtelijke organisatie er (zowel kwalitatief als kwantitatief) in de komende 3 tot 5 jaar dient uit te zien om de opgave tegemoet te kunnen. Hierdoor worden wij in staat om de uitvoeringskracht discussie concreter te maken en met een strategische HR plan toe te werken naar het versterken hiervan. Uiteraard zullen wij in gesprek blijven over de omvang van de opgave op dit moment, de vele dossiers die geen vertraging dulden en de mogelijkheden om tijdelijke uitvoeringsorganisaties in het leven te roepen om de gestelde doelen alsnog te kunnen realiseren.
Voor de genoemde gap-analyse zijn bij meerdere partijen offertes opgevraagd en is de opdracht uiteindelijk aan een van de partijen gegund. Deze partij heeft echter aangegeven geen capaciteit meer beschikbaar te hebben voor het uitvoeren van de opdracht. Momenteel wordt bezien of de opdracht nog gegund kan worden aan een van de andere partijen, zodat de gapanalyse dit jaar nog zal worden uitgevoerd en er verder uitvoering gegeven kan worden aan de routekaart versterking uitvoeringskracht. De routekaart houdt in essentie in dat er een gerichte HR strategie zal worden uitgewerkt waarin het gehele HR instrumentarium gericht zal worden ingezet om de uitvoeringskracht systematisch te verbeteren. Tevens biedt deze routekaart ook de nodige inzicht hoe wij de tijdelijke 'gap' kunnen overbruggen met de nodige externe ondersteuning.
Momenteel wordt samen met uw ministerie gewerkt aan een actueel overzicht van de voortgang van de afspraken uit het Bestuursakkoord. Tijdens uw bezoek zal de uitwerking zoals met uw ministerie afgestemd nader besproken worden.

b. *Op welke wijze de voortgang wordt bewaakt?*
De uitvoering van de afspraken uit het Bestuursakkoord is belegd bij het programmabureau van de Eilandsecretaris. Daarnaast is er een werkgroep die samen met de programmamanagers en trekkers van de verschillende projecten de voortgang bewaakt en zorgt voor de voorbereiding van de stuurgroep voor het bestuursakkoord. Knelpunten die gesignaleerd worden gaan zo snel naar het juiste niveau, zodat de voortgang gewaarborgd is. Deze aanpak waarborgt dat de uitvoering van de projecten blijft lopen, ook als er wisselingen in het bestuur zijn en zorgt ervoor dat er directie overstijgend en integraal gewerkt wordt.

Voor de meeste projecten is er al dan niet meerjarig budget opgenomen en zijn de beleidsdoelstellingen opgenomen in de begroting. Waar mogelijk worden voor projecten besluitvormingsprocessen, met gebruikmaking van kaders, gemandateerd.

2. *Goed bestuur; versterken ambtelijke organisatie*

Ik ontvang graag een uitgewerkt plan van de maatregelen die u op de korte termijn neemt om de ambtelijke organisatie te versterken en politieke inmenging te voorkomen. Kunt u hierbij in het bijzonder ingaan op het volgende:

a. *Hoe u van plan bent om de ambtelijke organisatie op korte termijn te versterken zodat taken gedegen kunnen worden uitgevoerd?*

Zoals hiervoor is aangegeven staat het OLB voor toenemende bestuurlijke en maatschappelijk opgaven. Voor het uitvoeren van deze opgaven is uitvoeringskracht nodig. Deze uitvoeringskracht ontbreekt, onder andere omdat er te weinig capaciteit en expertise is voor bepaalde onderwerpen. Daarnaast zijn er uitdagingen in de werving, selectie en het behouden van de juiste talenten. Verder wordt een goede strategische personeelsplanning bemoeilijkt door het gebrek aan inzicht in de nodige capaciteit, formatieplaatsen, financiering en besluitvormingsprocessen. Het versterken en doorontwikkeling van het directieteam speelt hierin ook een sleutelrol om de nodige leiderschap binnen de organisatie te ontwikkelen die resultaatgericht is en weerbaar is voor druk van buitenaf. De aansturing vanuit de Eilandsecretaris en zijn bureau hierin is van essentieel belang.

Om deze uitdagingen aan te gaan en het ambtelijk apparaat te versterken, zijn wij het volgende aan het doen.

De Eilandsecretaris en zijn bureau vervullen een sleutelrol in het proces om te komen tot een krachtige en slagvaardige ambtelijke organisatie. De Eilandsecretaris zal daarom op korte termijn ondersteuning ontvangen om de integrale aansturing van de ambtelijke organisatie te versterken, het bureau van de Eilandsecretaris verder te professionaliseren, de uitvoeringskracht, governance en organisatieontwikkeling te versterken en de besluitvormingsprocessen te verbeteren. De selectie van twee kandidaten voor deze ondersteuning is in de afrondende fase. Het streven is dat zij in oktober 2026 kunnen starten.

Het resultaat van deze ondersteuning is dat er onder andere een ontwikkelplan voor de verdere professionalisering van het Bureau van de Eilandsecretaris wordt opgesteld, handvaten of instrumenten voor het versterken van het functioneren van het Directieteam worden ontwikkeld en er een voorstel komt

om de besluitvormingsprocessen te verbeteren. De ondersteuning is bedoeld voor een periode van 6 tot 12 maanden met een periodieke evaluatie en rapportage. Op basis van deze evaluaties zullen wij bepalen of de ondersteuning voldoende resultaten oplevert en indien nodig evalueren of er behoefte is aan meer ondersteuning in dit proces.
Daarnaast is er een nieuwe mandaatregeling in de afrondende fase, waarin de bevoegdheden van zowel het Bestuurscollege als de Gezaghebber op een evenwichtige en passende wijze binnen de organisatie worden belegd. Hierdoor kan besluitvorming sneller plaatsvinden.
Tevens zullen een aantal cruciale functies in de organisatie worden ingevuld. Het gaat hier voornamelijk om leidinggevende functies binnen de directies.

b. *Op welke plekken aanvullende expertise nodig is en hoe hierin wordt voorzien?*
Voor een aantal grote dossiers is specifieke kennis en expertise nodig die niet altijd binnen de organisatie beschikbaar is. Op het gebied van afvalbeheer is er een voorstel opgesteld voor de inrichting van een uitvoeringsorganisatie die onder leiding van het OLB de realisatie van het MOSC, de overgang naar de andere verwerkingsroutes, export van afval en de beëindiging van het storten op Lagun integraal zal aansturen.. De afstemming met het Ministerie van I&W heeft inmiddels plaatsgevonden en zal dit binnenkort (eerste week oktober) door het Bestuurscollege worden vastgesteld.
Met betrekking tot de inrichting van het openbaar vervoer op Bonaire heeft het bestuurscollege in principe ingestemd met een samenwerking tussen het OLB en een regionale partner. De voorgenomen samenwerking ziet op het realiseren van een businesscase voor de exploitatie van openbaar vervoer op Bonaire, het uitwisselen van kennis en expertise over de exploitatie van openbaar vervoer op eilandelijke schaal en zal worden geformaliseerd door middel van een MOU
Voor het uitwerken en implementeren van het Borgingsplan Financiële Processen is een opdrachtbeschrijving (TOR) opgesteld voor het verkrijgen van specifieke kennis en expertise en aanvullende en toegewijde capaciteit binnen de afdeling Financiën. In de opdrachtbeschrijving worden verschillende specifieke activiteiten met bijbehorende resultaten beschreven, waaronder het uitwerken van de actiepunten van het financieel handboek, het optimaliseren van de kritieke financiële processen, opvolging van de bevindingen van de interne controle en procesinrichting van bijzondere uitkeringen. Met het verkrijgen van deze specifieke en aanvullende kennis en expertise wordt verwacht dat er op meer slagvaardige wijze uitvoering kan worden gegeven aan de uitvoering van het financieel borgingsplan. Deze opdrachtbeschrijving is op

23 september jl. vastgesteld door het Bestuurscollege en zal verder worden uitgezet.

c. *Welke maatregelen worden genomen om politieke inmenging in de ambtelijke organisatie tegen te gaan en hoe dit wordt gemonitord?*
Onlangs heeft het bestuurscollege de bestuurlijke deal vastgesteld. In deze bestuurlijke deal zijn kaders opgenomen over de verhoudingen tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie en zijn daar ook omgangsvormen voor opgenomen. Als eerste stap is deze bestuurlijke deal verspreid onder de ambtenaren. Het doel is om ervoor te zorgen dat de bestuurlijke deal geïmplementeerd wordt in de organisatie. En dat de daarin opgenomen kaders verder uitgewerkt worden zodat er handelingsperspectief geboden wordt aan zowel bestuurders als ambtenaren.
De bestuurlijke deal is ook aan de Eilandsraad aangeboden. Daarbij heeft het Bestuurscollege de ER uitgenodigd om te reflecteren op de eigen rol en verantwoordelijkheden en om eventueel over te gaan tot het vaststellen van een eigen protocol met betrekking tot de bestuurlijke verhoudingen.
Verder wordt er op dit moment gewerkt aan de herziening van de gedragscodes voor zowel de eilandsraad, het bestuurscollege, de gezaghebber en de ambtelijke organisatie. In de verschillende gedragscodes worden richtlijnen en normen gesteld voor politieke ambtsdragers en ambtenaren ten behoeve van het waarborgen van integer handelen bij hun taakuitoefening. Daarnaast worden er ook richtlijnen en normen opgenomen met betrekking tot de omgangsvormen tussen politieke ambtsdragers en ambtenaren. Ook zal de procedure omgaan met vermoedens van intergiteitsschendingen worden herzien. Hierin staan de procedures en stappen opgenomen die verschillende actoren moeten nemen bij vermoedens van integriteitsschendingen.
Het doel is om al deze documenten gezamenlijk te herzien, zodat er een samenhangend en actueel stelsel van gedragscodes ontstaat en zowel de politieke ambtsdragers en ambtenaren weten wat van hen verwacht wordt. Het streven is om de nieuwe gedragscodes en de procedure voor de verkiezingen van maart 2027 vast te laten stellen door de Eilandsraad.

3. *Ondersteuning door het Rijk*

In ons gesprek van 13 augustus jl. heb ik aangegeven dat mijn ministerie, daar waar dat nodig en gewenst is, graag ondersteuning biedt aan u en uw kabinet. Graag hoor ik van u of Bonaire ondersteuning van het Rijk nodig heeft.

De laatste jaren is door het OLB gewerkt aan het opzetten van Bureau Integriteit. Samen met uw ministerie zijn daar grote stappen in gemaakt maar naar mijn inziens nog onvoldoende. De inzet van Bureau Integriteit, ondersteund door de interne en externe vertrouwenspersonen, heeft ertoe geleid dat onder andere de meldingsbereidheid groter is geworden en ambtenaren zich vaker en sneller durven uit te spreken. Tegelijkertijd heeft dit tot gevolg dat de huidige bezetting onvoldoende is om zowel signalen als meldingen tijdig en zorgvuldig op te pakken als ook om voldoende in te kunnen zetten op de bewustwording en doorontwikkeling van integriteit binnen het ambtelijk apparaat. Daarom is het wenselijk om 2 fte aan extra capaciteit aan te trekken om integriteit structureel in de organisatie te kunnen inbedden.

De groei en ontwikkeling van de samenleving van Bonaire maakt dat Bonaire op dit moment voor grotere uitdagingen staat op het gebied van openbare orde en veiligheid. Deze opgave heeft tot gevolg dat veiligheidsvraagstukken steeds meer tijd en capaciteit vragen van het Kabinet van de Gezaghebber. In dit verband zou tijdelijke ondersteuning van 1 jaar met specifiek kennis van openbare orde en veiligheid wenselijk zijn. Op deze wijze kunnen de huidige vraagstukken worden opgepakt en ontstaat er ambtelijk ruimte om beter in te kunnen spelen op de politiek bestuurlijke vraagstukken. Uiteraard dient dit zo spoedig mogelijk geborgd te worden binnen de formatie van het kabinet.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de vele inspanningen die lopen om het functioneren van het openbaar bestuur te verstevigen en de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie mogelijk te maken. In het belang van goed bestuur, zowel lokaal ingezet door de gezaghebber en vanuit het Rijk, is samenwerking en vooral ondersteuning van de verschillende processen cruciaal.

r van het openbaar lichaam Bonaire

J.R.E. Soliano